

RAIMO JUSSILAN »NAISNÄKÖKULMA»

Jos muistelmakirjani *Oppia ikä kaikki* joiltakin osin on »pitkäpiimäinen» ja »kuivakas», niin kuin Raimo Jussila arvostelussaan (Vir. 1996 s. 482–485) sekä myönteisten että kielteisten arviointien lomassa sanoo, niin sitten se on. Olen jäävi ottamaan kantaa tähän asiaan. Sen sijaan minua on syvästi loukannut se arvostelun jakso, jossa lukijalle annetaan se käsitys, etten kirjassani muka anna naisille heille kuuluvaa arvoa.

Sanoessaan, että olen vaeltanut miesvaltaisessa maailmassa, Jussila on kovin oikeassa, mutta enhän Herran tähden minä ole tätä maailmaa ja toimintaympäristöäni sellaiseksi luonut. Olen siihen joutunut samoin kuin kaikki ikätoverini. Ensinnäkin on yleismaailmallista ja kai hyväksyttävääkin, että lapsen läheisimmät toverit ovat samaa sukupuolta, minun kohdallani siis poikia. Ensimmäinen kouluni oli pieni valmistava koulu, jonka opettajat (yhteensä neljä tai viisi) kaikki olivat naisia. Kaksi heistä olen kirjassani maininnut. Oppikouluani en itse valinnut, mutta kävin Turun Klassillisen Lyseon, joka oli poikakoulu. Siitä seurasi automaattisesti, että kaikki luokkatoverini olivat poikia. Mutta — yllätys yllätys! — myös useimmat opettajani olivat miehiä. Vakainaisista opettajista yksi ainoa oli nainen. Sitten opiskelin Turun yliopiston humanistisessa tiedekunnassa, jonka professorit olivat kaikki miehiä (sama oli tilanne Helsingin yliopiston hist.-kielit. osastossa). Itsestään selvää on, että kaikki sota-ajan esimieheni ja upseeritoverini olivat miehiä.

Myös Upsalan-kautenani oli työympäristöni hyvin miehinen, minusta riippumattomista syistä. Tultuani professoriksi Turkuun olivat yhä kaikki tiedekunnan professorit miehiä. Oman oppiaineeni ja laitokseni kasvaessa tuli virkoihin — minun vaikuttaessani asiaan — vähitellen naisiakin.

Arvostelijani mielestä Virittäjän lukijakunta olisi odottanut minun enemmän kertovan oman tutkimusalan asioista. Tämän moitteen myönnän aiheelliseksi. Valitettava puute johtuu kirjani syntyhistoriasta. Aikomukseni oli ensin tehdä lähinnä rehtorikauttani koskeva Turun yliopiston kehitystä ja Suomen korkeakoulupolitiikkaa käsittelevä kirja. Eri vaiheiden jälkeen, mm. etsiessäni sopivaa kustantajaa, kirjan luonne jonkin verran muuttui, mutta nämä alkuperäisen suunnitelman jäljet jäivät kuitenkin näkyviin.

Myöhemmässä yliopistourani vaiheessa olin paljon mukana korkeakoulujen rehtorien neuvoston toiminnassa, ja neuvoston jäsenet olivat kaikki miehiä, samoin valtaosaltaan ne ulkomaisten yliopistojen johtohenkilöt, joiden kanssa jouduin kosketuksiin. Opetusministeriön johtavat virkamiehet olivat niin ikään kaikki miehiä. Rehtorikauteni aikaisista opetusministereistä viisi oli miehiä ja vain yksi nainen. Pääministerit olivat kaikki miehiä silloin kuten myöhemminkin.

Jos edellä sanottu ja muutkin tosiasiat otetaan huomioon, ei voi olla kenellekään yllätys, että kirjani henkilöhakemisto pakosta on hyvin vahvasti miesvoittoinen. Jos

▷

joku tulevaisuudessa muistelee nykyisiä aikoja, niin asiat ovat jo paljolti toisin.

Tuollainen henkilöhakemiston tilastointi tuntuu sinänsä aika lapselliselta touhulta. Asia kuitenkin harmitti minua sen veran, että otin hyllystäni ensimmäiseksi eteen tulleen vertauskohdaksi soveltuvan kirjan: *Ilkka Herlin: Kivijalasta harjahirteen. Kustaa Vilkkunan yhteiskunnallinen ajattelu ja toiminta. Keuruu 1993*. Sen henkilöhakemisto sisältää pikaisen laskuni mukaan 445 nimeä, joista naisia 15 eli hieman yli 3 % (minun kirjassani Jussilan mukaan »melko tarkkaan 10 %»).

Jussila kirjoittaa: »Varmimmin nainen muistetaan, kun hän on kuningatar, šaahitar, presidentti, presidentinrouva, ministeri, yliopiston rehtori tai edes priimusmaisteri.» Totta kai, tokihan miehistäkin varmimmin muistetaan tunnetut ja vaikutusvaltaiset. Kun kaukaisen Iranin islamilainen vallankumous odottamattomalla tavalla kosketti minua, suomalaista professoria, niin minusta tuntuu kovin luonnolliselta, että tällaisessa kirjassa kerron asiasta ja mainitsen avainhenkilön, joka oli šaahitar Farah Diba. Näin tuli henkilöhakemistoon yksi nainen lisää, mutta siinäkin arvosteli-

ja näkee kritiikin aihetta.

»Ikolan naisnäkökulma» ilmenee Jussilan mukaan mm. seuraavassa kohdassa (kirjassani s. 223–224), josta hän tosin on ilmeisen tarkoitushakuisesti irrottanut vain muuttaman sanan mittaisen jakson: »Sekä Giovan että Galwayn kokouksessa [ne olivat Euroopan yliopistonrehtorien neuvoston kokouksia 1980 ja 1981] oli muuten läsnä professori Eva Sivertsen, joka oli Trondheimin yliopiston rehtori. Tämä asia tuli mieleeni, kun jossakin suomalaisessa lehdessä äskettäin kerrottiin, että Jyväskylän yliopiston 1992 valittu rehtori on Pohjoismaissa ensimmäinen naispuolinen yliopiston rehtori. Miksikähän meillä Suomessa aina halutaan ylpeillä tuontapaisista asioista? Ei noissa kokouksissa mitään erityistä numeroa siitä tehty, että joku rehtori oli nainen. Jos kyseeseen tulevista ehdokkaista paras sattuu olemaan nainen, niin miksei häntä valittaisi?»

Olenko tässä tosiaan sanonut jotakin naisia loukkaavaa? ■

OSMO IKOLA

Verkatehtaankatu 4, 20100 Turku